

Başvuru Numarası : 2021/1261
Toplantı Tarihi/Sayısı : 19.1.2022/6
Karar Numarası : 2022/64
Başvuran : B. M.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : --
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, nüfus kaydında yer alan din hanesinin Mahkeme kararına rağmen değiştirilmediği ve bu suretle ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İLGİLİ MEVZUAT

2. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı Yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi: "*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*" hükmünü içermektedir.

3. Anayasa'nın 125'inci maddesinde: "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (...)*" hükmü yer almaktadır.

4. Anayasa'nın "Mahkemelerin Bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesi ise: "*Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.*" hükmünü haizdir.

5. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun "Kayıt düzeltilmesi" başlıklı 35'inci maddesi: "(1) *Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez (...)* (2) *Aile kütüklerindeki din bilgisine ilişkin talepler, kişinin yazılı beyanına uygun olarak tescil edilir, değiştirilir, boş bırakılır veya silinir.*"

6. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci maddesinde: "(1) *İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur. (2) Otuz gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. (3) İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.*" düzenlemesine yer verilmiştir.

7. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İptal ve tam yargı davaları" başlıklı 12'nci maddesine göre: "*İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan*

zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler.(...)”

8. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Amaç ve kapsam” başlıklı 1'inci maddesinde: *“Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.”* denmektedir.

9. Yine 6701 sayılı Kanun'un “Kurumun görevleri” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde: *“İnsan hakları ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”*; (g) bendinde: *“ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”*; (i) bendinde: *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Mezkûr Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinde: *“Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (...) (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”* hükmü yer almaktadır.

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar” başlıklı 40'inci maddesinde: *“(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulukararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”* denmektedir.

12. Anılan Yönetmelik'in “Ön İncelemenin Yapılması” başlıklı 48'inci maddesi: *“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı (...) yönlerinden incelenir.”* hükmünü haizdir.

13. Mezkûr Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesinde: *“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”* hükmü yer almaktadır.

III. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

16. Başvuran, Tengri inancına sahip olduğunu, Beykoz İlçe Nüfus Müdürlüğünden nüfus kaydında yer alan din bilgisi hanesinin Tengri olarak değiştirilmesini talep ettiğini, talebine cevap alamadığını, bunun üzerine İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne başvurduğunu ancak talebinin reddedildiğini, konuya ilişkin olarak dava açtığını ve davayı kazandığını, ancak mahkeme kararının yerine getirilmediğini iddia ederek söz konusu ayrımcılığın ortadan kaldırılması için gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

17. Başvuru dilekçesi eklerinden, başvuran tarafından Beykoz Nüfus Müdürlüğü aleyhine Beykoz 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde nüfus kaydının düzeltilmesi davası açıldığı, 17/06/2021 tarih ve ... Esas, ... Karar sayılı karar ile davacının nüfus kaydında yer alan din bilgisinin "Tengri" olarak değiştirilmesi talebinin kabulüne karar verildiği, kararın kesinleştiği, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün söz konusu karara ilişkin olarak Adalet Bakanlığından görüş talep ettiği anlaşılmaktadır.

18. Mahkeme kararının idare tarafından yerine getirilmemesi ya da eksik olarak yerine getirilmesi idari bir işlem olup, Anayasa'nın 125'inci maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu hükme bağlanmıştır. Yine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci ve 12'nci maddelerinde ilgililerin, idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması için idareye başvurabileceği, haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştay ve idare ve vergi mahkemelerinde dava açabilecekleri düzenlenmiştir.

19. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında, Mahkeme kararının idare tarafından yerine getirilmemesi durumunda başvuranın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun idareye başvuru ile yargı yollarını düzenleyen hükümlerinden yararlanabileceği, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesine göre Kurumun görev alanına girmeyen başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

IV. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 19.01.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye